№ 84 — ՔՍԱՆ ԵՒ ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԿԻՒՐԱԿԷ, 28 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 1884

ՄԵՂՈՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

Տարեկան գինն է 10 ռուբլի.
վեց ամսուանը՝ 5 ռ., երեք ամսուանը՝ 3 ռ., ամիսը 1 ռ.
Առանձին համարներով խբաքանչիւրը 5 կոպէկ.

Խմբագրատունը բաց է ամեն օր բացի կիւրակէ եւ տօն օրերից առաւօտեան 11—2 ժամը կէսօրից յետ.

Օտարաքաղաքացիք դիմում են ուղղակի խմբագրութեան հետեւեալ հասցէով. — Въ ред. газеты «Мегу Айастани», въ Тифлисъ, կամ Redaction de «Meghou Haïastani», à Tiflis. (Caucase).

Խմբագրութեանս ուղղած թէ՛ յօդուածները եւ թէ՛ նամակները պէտք է պարզ գրուած լինին դրողի ստորագրութեամբ եւ հասցէով. խմբագրութիւնը կարող է փոփոխել, ուղղել եւ կրճատել յօդուածները. խմբագրութիւնը իւր վերայ չէ առնում յետ ուղարկել յօդուածները եւ պահում է երկու ամիս մինչեւ ցպահանջ.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են ամեն մի բառին 2 կոպ. Յայտարարութիւններ ընդունվում են հայերէն եւ օտար լեզուներով. Յայտարարութիւններ ընդունվում են խմբագրատանը, «Կովկաս» ճեմարանոցի տակ պ. Տէր-Յովսէփեանի ծխախոտի խանութում եւ պ. Շահվերդեանի պավիլիօնում.

«ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՊԱՐՏԷԶ»

Ալէքսանդրօպօլում.

Երկու տարի շարունակ պարապելով տ. Ս. Բաբայեանցի «Մանկական Պարտիզում»՝ պարտիզպանուհւոյ պաշտօնով, հոգեւոր իշխանութեան թոյլտուութեամբ, հոկտեմբերի 1-ից բանում եմ «Մանկական Պարտէզ» Ալէքսանդրօպօլում 4—6 տարեկան երեխաների համար, երկու տարուան դասընթացով: Ծնողները իրանց մանուկներին Մանկական պարտէզ յանձնելու պայմանների մասին կարող են տեղեկանալ պ. Մակար Տէր-Սարգսեանից իւր տան մէջ ամեն օր, բացի տօն օրերից ճաշից յետոյ 4—6 ժամը:

Տիկին Նատալիա Տէր-Մարտիրոսեանց.

Խմբագրութիւնս խնդրում է այն բաժանորդներից, որոնք դեռ ես չեն վճարած յաջորդ տարեկան բաժանորդագինը, շտապեն փութով հասցնել այն խմբագրութեանս:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.

Կաթողիկոսական խնդիր. — Հայոց Ակումբի առթիւ.
Ներքին Տեսութիւն. — Թղթակցութիւն Կ. Պօլսից.
Քաղաքական. — Քաղաքական լուրեր.
Մանր լուրեր.
Խառն լուրեր.
Յայտարարութիւններ.
Բանասիրական. — Զգուշացիր դագաղից. — Նամակ Ս. Էջմիածնից.

ԹԻՖԼԻՍ, 28 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 1884 Թ.

—

Մենք մի շարք յօդուածներով կրօնի եւ կրօնական սրբաստեղծների նշանակութեան մասին, կարծում ենք, բաւական պարզեցինք նոցա կշիռն ամեն ազգերի համար եւ ցոյց տուինք թէ մեզ համար էլ ինչ խորհուրդ ունի ս. Էջմիածինն իւր հայրապետական աթոռով:

Հարցն այժմ նրանումն է, թէ ինչպէս պէտք է ազգի եւ նորա սրբավայրերի մէջ սերտ կապ պահպանել, որպէս զի երկուսն էլ փոխադարձաբար շահվին: Ս. Էջմիածնայ աթոռի վերաբերութեամբ մեր պապերն իմաստուն կարգադրութիւն արած են, հայրապետի ընտրութիւնը ժողովրդական անելով, ամբողջ ազգի մասնակցութեամբ կատարելով այն, լաւ հասկանալով ընտրողի եւ ընտրվողի մէջ եղած կապի խորհուրդը, մանաւանդ երբ այդ կապը լոկ բարոյական է: Որքան ազգի մասերի յարաբերութիւնը ս. Աթոռի հետ յաճախ են լինում եւ անմիջական, այնքան այդ կապը բնականաբար աւելի պիտի սերտանայ — ըստ առածին թէ, «աչքից հեռու, սրտից հեռու, աչքին մօտիկ, սրտին էլ մօտիկ»: Այս բնական օրէնքին ճիշդ հետեւելով եւ միշտ ազգի ցրուած մասերին աթոռի հետ սերտութեամբ կապելու համար, երբ ազգի անդամք իրանք անկարող էին այցելել ս. Աթոռին, վերջինս իւր նուիրակների միջնորդութեամբ միշտ արթուն պահում էր ժողովրդի մէջ սորա սրբութեան յիշատակը: Այժմ ոչ մէկը կայ եւ ոչ միւսը, այդ պատճառով էլ վերջին տարիներում կարծես մութեան կապն ազգի եւ Աթոռի մէջ թլացել է, սրան նպաստել են եւ մի քանի հաստատութիւնք, որոնք նոցա մէջ միջնորդի դեր են ընդունել իրանց վերայ, որ բնաւ հարկաւոր չէր եւ այդ հաստատութիւնք իրանց սկիզբն առնելիս պէտք է աչքի առաջ ունենային ազգի դարաւոր կանոններն ու սովորութիւնքը եւ ըստ այնմ որոշէին իրանց իրաւունքները:

Ազգի եւ Աթոռի մէջ եղած կապի թլանալուն հետեւանքն է օրից օր հայ ժողովրդի մէջ զօրացող անտարբերութիւնն, որ օտար քարոզիչների յաջողութեան գլխաւոր պատճառներից մէկն է: Մենք կարծում ենք, որ հայ ազգն ամեն զոհ պիտի բերէ իւր սերտ կապը ս. Էջմիածնայ աթոռի հետ վերահաստատելու, սրան ոյժ եւ զօրութիւն տալու համար, որպէս զի նորա հայրապետը կարողանայ իրագործել ազգի վերաբերութեամբ այն բարոյական եւ մտաւոր ծրագիրն, որ գծել է իւր յաջորդաց համար աթոռի հիմնադիր Լուսաւորիչը:

Այս նպատակին հասնելու համար ամենալաւ միջոցներից մէկն ենք համարում եւ Հայրապետի ընտրութիւնն ազգի մասերի պատգամաւորաց անմիջական մասնակցութեամբ, ներկայանալով ս. Աթոռում: Ուստի եւ շատ իմաստուն եւ հնարաւոր համարելի է Ս. Սինոդի այն կարգադրութիւնն, որ նա արել էր անցեալ կաթողիկոսական ընտրութեան ժամանակ, ամեն վիճակներից առանձին առանձին պատգամաւորներ հրաւիրելով յընտրութիւն Հայրապետի. նա մանաւանդ որ այս համաձայն էր Հայաստանեայց հնաւանդ սովորութեանց եւ կանոններին: Տարակոյս չ'ունինք, որ Ս. Սինոդը հետեւողականութիւն կը պահպանէ եւ չի շեղվել արդարութեան ճանապարհից, որ գծում են նրան հնաւանդ սովորութիւնք Հայաստանեայց եկեղեցւոյ:

Դրամատիկական Ակումբի վերջին ժողովում ներկայ եղողները ընտրել են պպ. Մ. Թամամշեանին, Ա. Մանթաշեանին, Մ. Թաւաքեանին եւ Ա. Մալիկոնեանին մասնաժողովի անդամ, որ պէտք է նախապատրաստական կարգադրութիւնք անէ եւ միջոցներ հրահանգէ, որոնք պէտք է ներկայացնէ ընդհանուր ժողովի զննութեան եւ հաստատութեան, Ակումբի բացման համար:

Որքան մասնաժողովի անդամները կարող են եւ ընդունակ այդ գործի համար եւ ինչ չափով նոքա գործ կը տեսնեն — դա ապագայի գործ է, երբ նա ընդհանուր ժողով կը հրաւիրէ եւ կը ներկայացնէ սրան իւր աշխատանքը, որ եւ վկայ կը լինի նորա գործունէութեան. մեր կողմից միայն կը ցանկանք, որ նա յաջողութիւն ունենայ եւ որքան հնար է փութով գլուխ բերէ իւր աշխատանքը: Մեզ մի բան միայն շատ զարմացրեց այդ մասնաժողովի անդամոց ընտրութեան վերաբերութեամբ — դա իշխան Ն. Ամատունու բացակայութիւնն է:

Մենք կարծում ենք, որ հայ թատրոնական գործը Թիֆլիսում անշուշտ կարօտ է իւր յաջողութեան համար իշ. Ամատունու անմիջական գործակցութեանը, ուստի եւ երբ Ակումբը բացվի եւ հայ թատրոնը նորա օգնութեամբ վերականգնի իշխանը պէտք է գործունեայ եւ նշանաւոր պաշտօն ունենայ այնտեղ:

Մենք կարծում ենք, որ հայ թատրոնի փառաւոր անցեալը հէնց խօսում է այս մասին: Թէ՛ գործի հասկացողութիւնն եւ թէ՛ թատրոնական բեմական ճաշակը յօգուտ իշխանի գործակցութեան են վկայում: Հայ թատրոնի համար իշխան Ամատունին ոչինչ խնայած չէ — ոչ աշխատանք եւ ոչ էլ դրամ: Եթէ իշխանը մի պակասութիւն ունեցած է այդ գործում — դա նորա անչափաւորութիւնն է եղած, որ ամեն ինչ վայելուչ, ճոխ ու կատարեալ կերպով ցանկացած է հանդէս բերել, որ Թիֆլիսի հայ հասարակութեան միջոցների համար շատ ծանր է եղած:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԶԳՈՒՇԱՑԻՐ ԴԱԳԱՂԻՑ.

Սարսափելի փոթորկի պատճառաւ, որը տեւեց կատաղի կերպիւ 12 ժամ շարունակ, № 39 երկաթուղու գնացքը ուշացաւ մի ամբողջ ժամ. Անձրեւը թափվում էր հեղեղի նման, սեւ ամպերը պատել էին ամբողջ երկնակամարը եւ որոտման հարուածները անընդհատ կրկնում էին մինը միւսի ետեւից. իմ անհանգստութիւնը ամեն րոպէ աւելանում էր, պատճառ, իմ գծի վերայ գտանվում էին երկու վտանգաւոր կամուրջ, որոնք կարող էին հեղեղից փչանալ եւ, բացի դորանից այդ գնացքով ես պիտի ստանայի 14 հազար դօլար, հասցնելու մօտակայ կալուածատէր պ. Նլգրիդժուն. Ամեն բան սպասելի էր. Վերջապէս երեկոյեան մօտ եօթ ժամին երեւեցաւ մօտեցող գնացքի կարմիր կրակները. Ես սաստիկ ուրախացայ եւ ազատ շունչ քաշեցի, կարծելով թէ ամեն բան յաջող է անցել. Բայց դեռ առաւօտեանից լարուած ջղերս չէին ուզում հանդարտուել եւ տխուր մտածութիւնները շարունակում էին ալեկոծել երեւակայութիւնս. Ես ընտանիքով էի երկաթուղու կայարանում բոլորովին միայնակ, պարզ է, որ ամբողջ գիշերը այդքան գումար փողով չէր կարելի հանգիստ անցկացնել.

Ուշացող գնացքից դուրս եկան երկու մարդ, կամ աւելի լաւ է ասել մէկ ճանապարհորդ, իսկ երկրորդին դուրս բերին դագաղով ապրանքի վագօնից.

— Ո՞վ է սա, հարցրի ես, երբ որ բազմոցը ներս բերին կայարան.

— Սա բարեկամուհուս մարմինն է, պատասխանեց մի քաղաքավարի երիտասարդ, մօտենալով դագաղի հետ միասին դահլիճ. — Դուք, անշուշտ, ճանաչում էք պ. Նլգրիդժուն, սա նորա ազգականուհին է եւ ես տանում եմ սորան թաղելու նոցա նախնեաց դամբարանում.

— Ուրեմն դագաղը այստեղ պիտի մնայ մինչեւ առաւօտ, հարցրի ես.

— Այո, պատասխանեց նա սուր կերպիւ եւ ապա հարցրեց — թէ կարո՞ղ է այս երեկոյեան հասնել մինչեւ պ. Նլգրիդժու կալուածները.

— Այսպիսի եղանակում շատ դժուար է, պատասխանեցի ես, խորհուրդ կը տամ այս գիշեր անցկացնել հիւրանոցում.

Հիւրանոցը, որի մասին ասացի նրան, կայարանից հեռու էր տասն րոպէի ճանապարհով. Ցոյց տալով նրա ճանապարհը անծանօթին, ես մօտեցայ գնացքի կառավարչին (кондукторъ), որը յանձնեց ինձ սպասած փողերի ծրարը.

— Զգուշացիր, Վիլիամ, ասաց նա այդ ժամանակ, այսպիսի խոշոր գումարի համար արժէ հոգս քաշել, գնդակահար անելը դժուար չէ, մինչեւ անգամ քեզ նման քաջին.

Ես պատասխանեցի ծիծաղով, բայց պէտք է խոստովանել, որ ծիծաղի ժամանակ չէր.

Կառավարիչը նշան տուեց. լսուեցաւ սուր շվոցը եւ գնացքը կրկին ճանապարհ ընկաւ.

Ես նայում էի հեռացող կարմիր կրակներին մինչեւ նոցա անյայտանալը գիշերային խաւարի մէջ. Միայն այդ ժամանակ միայնութեան ծանր զգացմունքը եւ մի տեսակ անհաչիւ սարսափը նոր ոյժով ճնշեցին սիրտս. Իմ բնակած սենեակս գտանվում էր ապրանքի (багажъ) համար նշանակուած դահլիճի մօտ. Անցնելով այդ դահլիճով ես ակամայ աչքերս խեթեցի դէպի դագաղը, որը դրուած էր դահլիճի մի անկիւնում եւ շտապով մտայ սենեակս. Սենեակս կարգի բերի եւ պատրաստուեցայ գիշերս հանգիստ եւ լաւ անցկացնելու. Վառեցի վառարանը, լցրի ծխամանս ծխախոտով, խմիչքի (гусогъ) համար դրեցի ջուր տաքանալու եւ ապա նստելով խոր եւ հանգիստ բազկաթոռի վերայ սկսայ լրագիր կարդալ. Դուրսը դեռ մրրիկը ղողանջում եւ շառաչում էր, փոխանակ իմ տաք սենեակումս հանգիստ անցկացնելու ես չէի կարողանում հանդարտուել. Ծխախոտս չէր ծխվում, խմիչքը կորցրել էր իւր համը, իսկ լրագիրներում ոչինչ հետաքրքրական բան չը կար.

Որպէս զի մի բանով զբաղուիմ, ես մօտեցայ հեռախօսին. Հեռախօսը մի ինչոր հաղորդում էր, բայց հէնց այս երբ ես սկսայ լսել նրան, որոտման սաստիկ հարուածը խլացրեց միացած ձայները եւ մի քանի վայրկեան շարունակ բացի փոթորկի սարսափելի բոմբիւններից ուրիշ ոչինչ չէր լսվում. Ցետոյ ամեն բան հանդարտուեց եւ ես լսեցի որոշ կերպիւ հետեւեալ խօսքերը.

— Զգուշացիր դագաղից.

Սարսափից երակներիս մէջ կարծես արիւնը սառեցաւ.

— Զգուշացիր դագաղից, նորից կրկնեց իմ խորհրդաւոր բարեկամը եւ ապա լռեց այդ ձայնը.

Ես կորած էի անյայտութեան մէջ. Ո՞վ էր խօսում ինձ հետ եւ ինչ էր նշանակում այդ բոլորը. Հասկանալին միայն նա էր, որ ես պէտք է վտանգի հանդիպէի, որի դէմ հարկաւոր էր միջոցներ որոնել. Ես մեքենաբար հանեցի արկղից ատրճանակը եւ լցրի նրան.

Այդ զէնքը շատ հին եւ ժանգոտած էր, այնպէս որ դորա վերայ բոլորովին չէր կարելի վստահանալ, բայց ինչ որ է, էլի զէնք է, մտածում էի ես. Այդ վերջացնելով ես նայեցի դռների կողպէքներին, պատուհանների ծածկոցների եւ բոլորովին բացանելով իմ սենեակի դէպի ապրանքի դահլիճը տանող դուռը, ես միջոց գտայ պարկած տեղիցս նայելու դագաղին. Ապա ես նորից նստայ հեռախօսի մօտ եւ հարցրի կայարաններին մէկը միւսի ետեւից թէ չեն հեռագրել ինձ մի որ եւ է բան.

— Ո՛չ, ո՛չ, ո՛չ. պատասխանեցին ինձ ամենայն տեղից.

Այն ժամանակ ես ենթադրեցի, որ երեւի իմ լսած ձայնը ոչ այլ ինչ էր, եթէ ոչ խանգարուած երեւակայութեանս արգասիք. Բայց հազիւ այդ ենթադրութեանն էի եկել, երբ հեռախօսից ձայնը նորից աղաղակեց եւ երեք անգամ շարունակ կրկնեց միեւնոյն խօսքերը. «զգուշացիր դագաղից».

Քունս փախել էր. Ես վճռեցի ամբողջ գիշերը արթուն մնալով հսկել իմ խորհրդաւոր թշնամուս. Հանելով ծանր կօշիկներս, ես մեկնուեցայ մահճակալի վերայ առանց հանուելու. Մահճակալս գտանվում էր դռան դիմացը եւ ես անթարթ աչքերով դիտում էի դագաղը. Փոթորիկը հանդարտուել էր, այժմ այնպէս խաղաղ էր, որ ես պարզ կերպիւ լսում էի պատի ժամացոյցի չափաւոր եւ միանման չխկ ու չխկը. Խփեց ժամի տասն եւ մէկը, ապա տասն եւ երկուսը. Ամեն բան խաղաղ էր. Ապրանքի դահլիճում վառվում էր լապտերները եւ ես աչքս չէի հեռացնում դագաղից. Անցաւ բաւականին ժամանակ եւ իմ աչքերս փոքր առ փոքր սկսում էին ծանրանալ քնից, երբ յանկարծ հեռախօսից ձայնը նորից լսուեցաւ կրկին նախազգուշացնելով, ես զարթնեցի եւ

Մենք կարծում ենք, որ անցեալ փորձն իշխանին ղեկավար կը լինի ապագայում և նա հայ Թատրոնին, սորա վերականգնման միջոցին, շատ և շատ օգտաւէտ կարող է լինել քան ով և իցէ։ Յուսանք, որ դրամատիկական Ակումբի ընդհանուր ժողովն արդար կը լինի իւր գնահատութեան մէջ, վերաբերութեամբ ամեն Թատրոնական գործիչների և գործի ղեկավարութիւնը կը յանձնէ այնպիսի անձանց, որոնք կ'երաշխաւորեն անշուշտ նորա յաջողութիւնըն։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Կ. ՊՕԼԻՍ
15/27 Նոյեմբեր.

(Թղթակցութիւն «Մեղու Հայաստանի» լրագրի)

Պատրիարքական տեղապահի խնդիրը թէ և տակաւին ազգային ժողովոյ առեանը եկած չէ, բայց նախապատրաստութիւնք միշտ'լինին։ Վարչութեան քաղաքական ժողովոյ ատենապետ Պէյը, որ պաշտօն ստանձնած էր այս մասին Ս. Պատրիարք Հօր կարծիքն առնուլ, գնաց ներկայացաւ Նորին Սրբազնութեան, որ ոչ միայն յորդորեր էր զինքը տեղապահի մ'ընտրութեան, այլ նա և առանց ժամավաճառ լինելու բուն իսկ պատրիարքի մը ընտրութեան ձեռնարկել։ Բայց Թուի թէ օրէնք և սովորութիւն կը պահանջեն, որ այսպիսի պարագայից մէջ նախ տեղապահի ընտրութիւն կատարուի և ապա նկատմամբ իւրաքանչիւր կուսակցութեան և իւրաքանչիւր Թերթ սկսած են իրենց ընտրելին ներկայացնել և պաշտպանել։ Տեղապահութիւնը, որ պատրիարքութեան սանդուղն է, բնականաբար ունի իւր Թեկնածուները, որք բարեբաղդաբար առ այժմ մեծ յաջողութեան յոյս մը չեն տար և հաւանականութիւն կայ անոնց համար, որ ոչ Թեկնածուն և ոչ ալ փառաց նախանձախնդիր, այլ իրենց ստանձնած համեստ պաշտօնին պահանջած պարտականութիւնները խղճի մտօք կատարել միայն իրենց կէտ նպատակի ունի. այսպիսեաց կարգէն են Զմիւռնիոյ առաջնորդ Մելքիսեդեկ Սրբազան, Եգիպտոսի առաջնորդ Մխիթարեան Խորէն Սրբազան և տեղւոյս առաջնակարգ Թերթը «Արևելք» այս երկուքին բայց մանաւանդ առաջնոյն ընտրութիւնը սկսած է սկսած է ջատագովել և սիրելի է յուսալ, որ ազգային ժողովոյ մեծամասնութիւնն ալ Մելքիսեդեկ Սրբազանի բարեմասնութիւնքը և ազգային վիճակին բարւոքման անհրաժեշտ պիտոյքը ի նկատի առնելով՝ ըստ այնըմ իւր քուէն պիտի տայ։

Տակաւին տարի մը չեղաւ յորմէ հետէ ծանր անհամաձայնութիւնք ծագեցան ընդ մէջ Բ. Դրան և յունաց պատրիարքարանին։ Արևելեան մեծ եկեղեցւոյ գարաւոր առանձնաշնորհմունք վաւերացեալք յօսմանեան սուլթանաց գրչի մէկ հարուածով ոչնչացան և ամենէն հաստատամիտ կարծուածները նա և սկսան պահ մը տատամսիլ թէ Արևելեան եկեղեցին ի հիմանց սարսի, սակայն մեղ վիճակակից քոյր ազգը շատ քիչ խռովեցաւ այս ցնցումէն և իւր ցեղին յատուկ յարատևութեամբ և կորովով՝ քայլ առ քայլ մինչև վերջը պաշտպանեց իւր իրաւունքները՝ այնպիսի աներկիւղ, այնպիսի ուղիղ և այնպիսի անստերիւր ընթացքով մը, որ իւր Թշնամեաց ակնածութիւնը նա և սաստելու իրաւունքն ունեցաւ։ Յունաց ազգային վարչութիւնը իւր աշխարհական և եկեղեցական գլուխներով վայրկեան մը նա և իւր վրայ ամենափոքր կասկած մը չը հրաւիրեց թէ կառավարութեան հաճելի կ'ուզէ երևալ ազգային իրաւանց մասնատու լինելով և ոչ ալ կառավարութեան յայտնի Թշնամի՝ ազգային իրաւանց ջերմ պաշտպան կանգնելով, իւր միակ քաղաքականութեանց լաւագոյնն է կարծենք և այդ պատճառին համար ալ վերջնական յաղթանակը տարաւ։

Ութսուն միլիոն օրթոտօքս ժողովրդոց տիեզերական պատրիարքը հրաժարեցաւ, հրաժարականը ընդունուեցաւ և հուսկ ուրեմն Տէրքօնի առաջնորդը՝ Յովակիմ Գ. անուամբ տիեզերական պատրիարք ընտրուեցաւ։ Այս ընտրութիւնը և պատրիարքական պաշտօնին վաղեմի իրաւասութիւնները հաստատող և եկեղեցական առանձնաշնորհմանց նախկին վիճակը՝ յաւէտ անփոփոխ պահող կայսերական հրովարտակը նա և հրատարակուեցաւ և Օրթոտօքս եկեղեցւոյ պետը նա և վեհ սուլթանին և ապա Բ. Դրան այլ և այլ նախարարաց իւր պաշտօնական այցելութիւններն և իւր ազգին յատուկ շնորհակալութիւններն մատուցանելու գնաց և հետևեալ օրերն ալ Ֆէնէրի պատրիարքարանին մէջ նախարարաց այցելութիւնքն ընդունեց։ Յոյնք սովոր են իրենց պատրիարքին ընտրութիւնը արտաքոյ կարգի հանդէսով և շքեղութեամբ կատարել, որոյ նմանը ոչ մեծ եպարքոսի ընտրութեան օրն եւս կը կատարուի. աւելի քան յիսուն կառք պատրիարքական կառքին կը հետևէին լի՝ մետրապօլիտներով, տէրութեան աստիճանաւորներով, սեղանաւորաց և վաճառականաց գլխաւոր ներկայացուցիչներով, որք տիեզերական պատրիարքին մեծութիւնը և կարևորութիւնը հաւատալու միայն նպատակ ունէին։

Ինն ամսոյ մէջ յոյնք ազգային երկու մեծ գործերը աւարտեցին, իսկ հայք երկու ամբողջ տարիներու մէջ ոչ մէկ կարևոր գործ մը լմնցուցած են, ոչ կաթողիկոսական խնդիր, ոչ պատրիարքական, ոչ Սըսոյ կաթողիկոսութեան և ոչ ալ եկեղեցական առանձնաշնորհմունք։ Թող ընթերցողք դատեն, բաղդատեն և հասկնան այն ահագին տարբերութիւնը, որով զանազանուած են միշտ ինչպէս ի հնումն այս երկու ազգերը, նոյնպէս նա և մինչև ցայսօր և փուճ տեղ ունայն փառասիրութեամբ չփքանան նոքա, որ զմեզ յունաց վիճակակից կարծել կ'ուզեն և կը ջանան ըստ այնմ համեմատել միամիտներ, որ ամենևին նըպատակ մ'ալ չ'ունին։

Այս անվերջանալի խնդրոց կարգէն է անշուշտ Երուսաղէմայ պարտուց բարձման խնդիրը, որոյ պատճառաւ ազգային ժողովոյ նիստը շաբաթ մը եւս յետաձգեցաւ, յուսալով, որ ազգ. վարչութիւնը կառավարութեան հետ կատարեալ համաձայնութիւն մը գոյացնելէ յետոյ՝ խնդիրը պիտի բերէ ժողովին. բայց տեսէք դժբաղդութիւնը, որ նախ ազգն իւր մէջ տակաւին բացորոշ կարծիք մը գոյացուցած չէ, ազգային ժողովին ընտրեալ մասնախումբը չը կարենալով քաղաքական ժողովոյ հետ կարծեաց համաձայնութիւն գոյացնել՝ որոշեր է ձեռնպահ մնալ, որով յետաձգեալ նիստն նա և տեղի ունեցաւ բայց դարձեալ կառավարութեան հետ լինելիք վերջնական համաձայնութիւնը չը բերուեցաւ ի ժողով և դատական նախարար Հասան Ֆէհմի-փաշա 2 օր առաջ միայն անձնականապէս փափագ յայտներ է տեսակցութիւն մ'ունենալու այս մասին Երուսաղէմայ Ս. Պատրիարքին հետ, որ շաբաթ օր վարչութեան ատենապետ Սիմօն-Պէյի ընկերակցութեամբ այցելութեան գնաց և մինչև այս պահուս այն տեսակցութեան արգիւնքը ոչ ոք իմացած է կ'ըսուի։

Մասամբ յոյժ դժուարին՝ բայց մասամբ ամենապարզ խնդիր մը՝ դիտելու արժանի է որքան կ'երկարի մեր մէջ։ Երեք տարի է աւելի է, Երուսաղէմայ խնդիրը հրապարակ եկած է և եթէ հաշուուի, որ ամեն մի օրուան համար 8 ոսկի, շուրջ (70 ռուբլի) տոկոս կը վճարուի, տեսէք թէ որքան աւելորդ դրամ հատուցանել պէտք պիտի ըլլայ այն անարդարանալի յապաղմանց համար զորս մէկ կամ միւս ձևով ի գործ կը դնեն, ազգային վարչութիւն, ազգային ժողով և աստիճան մ'ալ գաւառացիք, որք կը կարծեն իբր թէ միայն իրենք պիտի տուժեն Երուսաղէմայ պարտուց ահագին գումարը։ Ժամ է արդէն արդ, որ այս ամեն յապաղմանց վերջ մը տրուի, վերոյիշեալ խնդիրք հետզհետէ իրենց լուծումն ստանան, Պօլսոյ մէջ գաւառական եկեղեցականները գաւառաց մէջ պաշտօնով դրկուին և եթէ մերժեն ու է պաշտօնի չը կոչուին, ամբաստանութեամբ բերուած առաջնորդք իրենց կեդրոնատեղին վերադառնան ինչպէս եղաւ Կարնոյ առաջնորդ Օրմանեան վարդապետի համար, խնդիրներ, որք ամենքն ալ զօրաւոր կեդրոնաձիգ զօրութեան մը կը կարօտին և որ պիտի լինի ներկային մէջ ընտրեալ տեղապահը և ապագային մէջ ընտրեալ պատրիարքը։

Այսպէս ուրեմն ազգային երկու գլխաւոր կեդրոններ Պօլիս և Էջմիածին զրկուած այժմ իրենց պետերէն, չ'ունին և ոչ իսկ մէկմէկ տեղապահ, այլ Սինօդով և վարչական կրկին ժողովներով միայն կառավարութիւնը բաւական կը սե-

---

լարուած ուշադրութեամբ սկսեցի նայել և լսել։ Ես լսում էի իբր թէ մի ինչ որ անսովոր բան է կատարվում դագաղի մէջ, այնտեղից լսւում էր պտուտակից յառաջացող մի ձայն, որ կարծես կամաց կամաց և զգուշութեամբ յետ էին պտտեցնում։ Ես ականջներս սրեցի։ Սիրտս սկսեց արագ բաբախել։ Դագաղի մէջ չաչխիւնը երբեմն դադարում էր. երբեմն սաստկանում։ Վերջապէս ես վերկացայ անկողնիցս, վերցրի ատրճանակը և առանց աղմուկի մօտենալով դագաղին, կանգնեցի մօտը։ Այդ տեղից յետ պտտուող պտուտակի չաչխիւնը աւելի պարզ էր լսվում։ Փոքր ժամանակից յետոյ դագաղի կափարիչը սկսեց կամաց կամաց բարձրանալ...

Խոստովանում եմ, որ ես այնպիսի դրութեան մէջ ընկայ, որ բոլորովին ինձ կորցրի, բայց բարեբաղդաբար իմ չփոթութիւնս տևեց մի քանի վայրկեան. համարձակութիւնս և քաջութիւնս իսկոյն վերադարձաւ և յարձակուելով դագաղի վերայ, ամբողջ ուժովս փակեցի բարձրացող կափարիչը։ Լսուեցաւ աղաղակ և ով որ անքանքայ ցաւից։

— Բաւական է, մտածում եմ ես, ճչա՛ աղաւնեակս, որքան քէֆդ տալիս է, իսկ ես չեմ բաց թողնի քեզ։ Ես ամբողջ մարմնով ընկնելով դագաղի վերայ, ես նայեցի չորս կողմս, որպէս զի մի բան գտնեմ, որ աւելի ամուր ծածկեմ խուփը։ Իմ տակը կեղծ մեռեալը անդադար հարուածում էր և աշխատում էր իւր բոլոր զօրութեամբ բարձրացնելու խուփը, բայց ես աւելի ապահով լինելու համար նստել էի դագաղի վերայ, որպէս ձիի վերայ, այդ պատճառաւ իմ հակառակորդիս բոլոր ջանքը ի զուր էին անցնում։ Ինձանից մի փոքր հեռու ընկած էր մի թոկ, ես վերցրի այն և երկու անգամ փաթաթելով դագաղը պինդ կապոցներով կապեցի։ Յետոյ բերի մուրճ և մեխեր և առանց խնայելու մեխերը, ամենայն եռանդով մեխեցի դագաղը ամեն կողմից։ Վերջացնելով այդ բանը, մօտեցայ հեռագրամեքենային և մօտակայ կայարանից օգնութիւն խնդրեցի։ Ես կարծում էի որ այս արկածը կեղծ հանդուցեալով միայն սկսվում է և յիրաւի դեռ նոր հանգցրել էի լապտերը, ստանալով հեռագրիս պատասխանը գնացքի դուրս գալու մասին, երբ նախասենեակում լսուեցան զգոյշ քայլեր և ով որ կանգնելով փակուած դռան մօտ, կամաց բաղխեց դուռը։ Ես լուռ էի և չէի շարժվում տեղից։

— Միքայէլ, կանչեց ձայնը։ Եւ ապա դարձեալ թեթև հարուած և երկար դադարում։ Ես կրկին լուռ էի։ Յանկարծ դուռը խփեցին այնպիսի ուժգնութեամբ, որ նորա կամարներից մէկը կոտրուեցաւ և բացուածքից ներս բերուեցան ձեռքեր։ Այդ ձեռքերը որոնում էին շօշափելով բանալին։ Ես բըռնեցի նորան և մեր մէջ սկսուեցաւ կըռիւ։ Հակառակորդս ամեն ջանք թափում էր որ ազատուի, բայց ես չէի թողնում նորան։ Տասն րոպէի չափ մընացինք այս դրութեան մէջ, մինչև որ, վերջապէս, չարագործի բարձրաձայն հայհոյանքը աւետեցին ինձ սպասած օգնութեան մօտենալը։ Նա յուսահատական փորձ արաւ իմ երկաթեայ ճանգերից ազատուելու, բայց որքան երկիւղը նորան զօրութիւն էր տալիս, այնքան ազատութեան յոյսը իմ մէջ զարթեցնում էր նոր եռանդ. ես չէի բաց թողնում նորան։ Յանկարծ լսուեցան շատ քայլերի ձայներ։

— Բաց արա, մենք ենք, լսուեցաւ իմ ընկերոջ՝ մօտակայ կայարանի կառավարչի ձայնը։

Ես բաց թողեցի աւազակի ձեռքերը և բացեցի դուռը։ Հակառակորդս արդէն ընկած էր գետնի վերայ կապած։ Իսկ ազատեաչներս հետևեցին ինձ, ուրախանալով, որ ժամանակին հասան։

— Օգտակար բան ես գործել, ասում էին նոքա։ Կառավարութիւնը այս դողին բռնելու համար խոստանում է 500 դօլար վճարել։

— Բայց այստեղ մի գերի էլ ունիմ, յայտնեցի ես։

— Ո՞ւր է, ո՛ւր է, լսուեցաւ ամենայն կողմից։

Ես ցոյց տուի նրանց դագաղը և պատմեցի այն ամենը ինչ որ պատահել էր։ Վճռեցինք բանալ դագաղը և մօտիկից ծանօթանալ կեղծ հանգուցեալի հետ։ Բայց ես այնպէս ամուր էի մեխել, որ բաւականին երկար ժամանակ գործ դրուեցաւ նրան բանալու։

— Եթէ բոլոր դագաղները այսպէս ամուր լինէին մեխուած, նկատեց իմ բարեկամը, մինչև անգամ վերջին դատաստանի օրը, ոչ մի հոգի չէր կարող դուրս գալ նրանցից։

Վերջապէս մենք բարձրացրինք կափարիչը և տիրապետեցինք աւազակին նախ քան նա կարողացաւ դէպի մեզ դարձնել ատրճանակը, որով նա զինուած էր։

Բանից դուրս եկաւ, որ այդ մարդը Միլիգանի ամենավտանգաւոր աւազակներից մէկն է ու որին ձերբակալելու համար կառավարութիւնը տուեց ինձ հազար դօլար, իսկ ընկերոջ համար 500 դօլար։ Պ. Եկլրիդժը նոյնպէս ինձ մի ընծայ տուեց, երբ յանձնեցի նրան այն 14 հազար դօլարը, որոյ համար ես այդ չափ երկիւղ կրեցի. բայց դրանից իմ անունս հռչակուեցաւ շրջակայքում և ես մի տեսակ նշանակութիւն ստացայ ամենի աչքում։ Բայց, ես մէկ կողմը դնելով այդ ամենը, խոստովանում եմ անկեղծ, որ չէի ցանկանալ երկրորդ անգամ հանդիպել այդպիսի դիպուածին, մանաւանդ որ, ամեն անգամ հեռախօսի վերայ չի կարելի յոյս դնել։ Չէ՞ որ ամեն անգամ հեռախօսը ինքն իրեն չի նախազգուշացնի վտանգից։ Այդպիսի հրաշք կեանքի մէջ շատ հազուադէպ է պատահում։

Թարգ. Բ. Այվազեանց.

Ս. ԷՋՄԻԱԾԻՆ.
5 Նոյեմբերի.

Գաղէթաճի ապայ.—Սեպտեմբերի 30-ին, իմ օլուղ չոջուղով, մեռնիմ իրեն, գնացեր էի սուրբ Էջմիածին. պահապան յըլլի արևուդ, տայ մուրազդ։ Ըլտուօրին ալ հէսապ, քիթապ չը կար։ Անոպէս էին չամչարաւ փաթթիր վանքին չորս թարափը օր, ասեղ ցկելու տեղ չկար։ Ըխտաւորը անոպէս հավարով զավարով վաղէին կը դէպի վանքը, ինչպէս օր օչխարին սուրուն գիւղամիջ գալէկը դէպի ադը։ 10 օրվա պապակած ծառաւ մարդը ինչպէս կարօտնայ կը պաղ յաղբրին, անոպէս ալ ըխտաւորները կարօտցիր էին իրենց հաւատի յաղբրին—Ս. Լուսաւորչու վանքին։ Ամէքը հազար հեղ ծունր դնէին կը, վանքի քարերը բիլլոյ լիզէին կը, անոր հողը ագի յարաբանքով թրջէին կը ու ձեռքները առ Աստված բռնած, իրենց մեղքի համար թողութիւն խնդրէին կը. իրենց զաւակներուն ու օլուղ չոջուղի համար արեւշատութիւն գուզէին կը։ Հազար հէղ վանքը մըտնէին, չէլնէին կը, հազար հեղ խաչ ու աւետարան, խալի

պէնս, սքանչելի եղանակ պաշտօնավարութեան, ըստ որում դժուարին պարագայից և գործոց յուժի ընթացքին մէջ ոչ ոք պատասխանատուութիւն կ'ստանձնէ, այլ իւրաքանչիւրը իւր ընկերին վրայ կը թողու զայն։

Անցեալ շաբաթ երկար գրեցինք Հաճնոյ հանրածանօթ խնդրոյն վըրայ, այս անգամ թէև շատ նորութիւններ չ'ունինք պատմելու, բայց յիշատակութեան արժանի է, որ Դատական Նախարարութիւնը իւր Ատանայի քննիչէն պաշտօնական նոր հեռագիրներ ստացած է, որք երկու ամսէ ի վեր «Արևելքի» մէջ տպուած իրողութիւնները կատարելապէս ստոյգ կը հանեն և ընդդիմախօսների հերքումներուն դէմ ամէնէն ջախջախիչ վկայութիւնքն կրնան համարուիլ. միւս կողմանէ կրօնական ժողովն հասարակաց կարծեաց հոսանքէն մղեալ՝ պարտաւորեցաւ խնդիրը ազգային ժողովոյ առեանը հանել, կարդաց այս առթիւ Կիլիկիոյ կաթողիկոսին և պատրիարքարանի միջև փոխանակեալ թղթակցութիւնքը, ազգ. ժողովն տրուած բացատրութիւնները ընդհանրապէս գոհացուցիչ գտնելով՝ գէթ առաջքին երևոյթին մէջ՝ յանձնարարեց շարունակել քննութիւնը մինչև որ գործը արդար վախճանի մը յանգի։

Սօսին.

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Անգլիական պատգամաւորաց ժողովի նիստը բանալիս Թագուհին հետևեալ ճառըն ասաց.

Միլորդներ և ողորմած տեարք.

«Ես կրկին հաւաքեցի ձեզ այստեղ սովորականից կարճ ժամանակամիջոցից յետ, որպէս զի դուք առիթ ունենաք այսօրվանից նորից քննելու նշանաւոր նշանաւոր խնդիրը ժողովրդական ներկայացուցչութեան պարլամէնտում. Ես շարունակում եմ պահպանել բարեկամական յարաբերութիւնք բոլոր օտար տէրութեանց հետ. Սուդանից ստացված տեղեկութիւնքս ստիպում են ծանր հոգսեր տանելու այդ երկրի վիճակի վերայ. բայց գէնէրալ Գորդոնի Քարտումի պաշտպանութեան համար արտասովոր կերպով ցոյց տուած հաստատամտութիւնն ու քաջութիւնը արժանի են իմ խորին շնորհակալութեան. իմ զօրքերի դէպի Դոնգոլա գնալու նպատակն է ապահովութիւնն ու ազատութիւնն այդ քաջ գէնէրալի և նոցա, որոնք ցոյց են տուած նրան իրանց հաւատարիմ գործակցութիւնը. Ես ամեն ջանք գործ եմ դնում Եգիպտոսում հնարաւոր բարենորոգմունք հաստատելու. ուստի և առաջարկեցի իմ օգնութիւնս եգիպտական կառավարութեան սորա դրամական դըժուար վիճակի ժամանակ, որոյ մէջ նըրան գցեց վերջին դեսպանաժողովի անյաջողութիւնը. Ես ցաւում եմ, որ Ստանովայի հարաւ-արևմուտքում կատարվել են ծանր դէպքեր, որ պահանջում են իրանց վերայ արթուն հսկողութիւն. կատարելապէս համաձայն գտնվելով Կապի գաղթականութեան վարչութեան եղանակին, ես պարապած եմ գտնելու կարևոր միջոցները, որոնք հաստատէին ճիշդ կատարումն համաձայնութեան, որ տեղի ունեցաւ այս տարի. Այս գործին վերաբերեալ բոլոր վկայաթղթերը կարճ միջոցում կ'առաջարկվին ձեզ.

Պր. ներկայացուցիչներ ստորին ժողովի.

Պատերազմական գործողութիւնք Սուդանում կ'ստիպեն կառավարութեան դառնալու դէպի ձեզ նոր դրամական հաւատարմութեան համար.

Միլորդներ և ողորմած տեարք. ընտրողական իրաւանց ընդարձակման օրինագիծը անյապաղ կ'առաջարկվի ձեզ».

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ.

Պատերազմը Ֆրանսիացւոց և չինացոց մէջ մղվում է խստութեամբ, բայց դեռ մինչև ցայժմ պաշտօնապէս Պեկինի կառավարութեան կողմանէ պատերազմը յայտնած չէ. միայն Կանտոնի փոխարքայութեան վարչութիւնը յայտնել է, որ նա պատերազմում է Ֆրանսիայի դէմ. Յայտնի բան է այսպիսի արտասովոր իրողութիւն ոչ մի եւրոպական տէրութեանց մէջ չէ կարող պատահել, որ կենդրոնական վարչութեան փոխարէն միայն մի նահանգի կառավարութիւն պատերազմ յայտնէ մի օտար տէրութեան. Կանտոնի կառավարութեան պատերազմ մղելու ձևն էլ արտասովոր է, նա՝ նշանակել է վարձ ամեն մի սպանած Ֆրանսիացու և կամ մի ֆրանսիական նաւի գրաւելու կամ ոչընչացնելու համար.

Ֆրանսիական հրամանատարի գլխի համար նշանակել է 10,000 տաէլ (1 տաէլը հաւասար է 7 Ֆրանկի). իսկ ով որ հրամանատարի գլուխը կը բերէ Կանտոն, խոստանում է նրան նոյնպէս մանդարինութիւն և իրաւունք կրելու գլխարկի վերայ փետուր. Յայտնի բան է համեմատ սորա և հասարակ սպաների ու զինուորների գլխակրի համար նշանակած են վարձատրութիւնք. Նաւի գրաւման կամ ոչընչացման համար նշանակած է 100—10,000 տաէլ. իսկ ով որ կը ներկայացնէ պատերազմի ծրագիր, որով կարելի կը լինի յաղթել Ֆրանսիացիներին, ստանալու է 30,000 տաէլ. Բայց ինչպէս այդ խոստումները միայն խօսք են, որովհետև Կանտոնի կառավարութիւնը չէ կատարում իւր խոստումները, այլ նորա վարձատրութիւնը կայանում է միայն մի ձևոք դեղին զգեստի մէջ, ինչպէս քանիցս օրինակները պատահել են.

Պատերազմն ինչպէս երևում է փոփոխման յաջողութեամբ շարունակվում է. Ֆրանսիացիք բաւական ծանր վիճակի ենթարկված են Ֆորմոզայի հիւսիսային ծովեզրում. այդ պատճառով էլ նոր օգնական զօրքեր պատրաստվում են Տուլօնից ճանապարհ ընկնելու. ինչպէս երևում է ֆրանսիական նախարարութիւնը, թէև յայտնում է պատրաստականութիւն վերջ տալու արիւնհեղութեան, բայց և այնպէս տեսնում է կարևոր պատրաստութիւնքը, Անգլիայի միջնորդութեան անյաջողութեան դէպքում, աւելի մեծ ուժով շարունակելու պատերազմը և մինչև իսկ Պեկինի վերայ յարձակվելու համար կարևոր ոյժն ունենալու Չինաստանի ծովերում.

— Անգլիան էլ պարապած է Եգիպտոսում և Կապի երկրում պատրաստութիւններով պատերազմի համար. Գէնէրալ Գորդոնի յաջողակ պաշտպանութիւնը Քարտումում և նորա յաջող յարձակումները ապստամբների դէմ, անհըրաժեշտ արին անգլիական բանակի շարժումն դէպի Սուդան. Հաւանական է, որ որ սորա հետևանքը կը լինի Սուդանի խաղաղութիւնը, Մահդիի հանած աղմուկի վերջը— այլ թէ այնուհետև Սուդանըն ինչ յարաբերութիւն կ'ունենայ Եգիպտոսի կառավարութեան հետ, դա ապագայի հարց է. արդեօք նա կ'ենթարկվի կրկին Եգիպտոսի անընդմիջական իշխանութեան, թէ այլ եղանակ վարչութեան կ'ստանայ.

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

«Դրօշակին» Սօխումից գրում են.— Կարծում էի թէ Աբխազիում այլ ևս գողութիւն չէ լինելու, բայց այս օրերս նորից սկսուեց. Սեպտեմբերի 30-ին գիշերվայ ժամը 2-ին գողերը կտրեցին Սօխումի կլուբը. մտան մէջը, բայց բան չը գտան. Այնտեղից նոյն գիշերը անցան Միքայէլեան փողոցով, կտրեցին Իվերիայի վարդապետների տան դուռը, բայց այնտեղ էլ բան չը գտան, տարան միայն մի բանալիք և մի կողպէք. Այնտեղից գողերը բարեհաճեցան մտնել Մ. Թօփուրեձէի խոհանոցը և տարան մի քանի մանէթի բան. Յետոյ աւազակները մտան Կէթէլաձէի տունը, խոհանոցում նախաճաշել են և ապա վերցնելով արծաթէ դգալներ և ուրիշ իրեղէններ մտնում են մի ուրիշ տուն որտեղից գողանում են 20 փունտ իւղ և մի քանի զոյգ չալիկներ. Ոստիկանութիւնը ամենայն եռանդով աշխատում է գտնել այս համարձակ գողերին, որոնք, ինչպէս ասում են 8 հոգի են.

* * *

Նոյն տեղից «Դրօշակին» հաղորդում են.—Այս տարի Աբխազիայում բնակչերին թագաւորական հողերի վրայ գերմանացիներին, յոյներին և մեգրելներին. Գերմանացիներից շատերը կոտորուեցան Սօխումի դողից և շատերն էլ յետ դարձան իւրեանց հայրենիքը, բայց մնացածները այս ամառը այնպէս աշխատում էին, որ անանցանելի անտառները դաշտերի փոխեցին. Բայց ցաւալին այն է, որ անտառը կտրելիս պատահած գերեզմանատներ և հին եկեղեցիներն էլ չեն խնայում և անգթաբար քանդում են.

* * *

«Նոր-Դարին» Մարաղայից հաղորդում են, որ երկու հոգի մի այգիից գողանում են մի քանի ողկոյզ խաղող. Դատաւորը հրամայում է դահիճներին նախ նրանց ականջները մեխել սեան և յետոյ քթերից թոկ անցկացնելով ման ածել քաղաքի մէջ բղաւելով թէ ամեն գողերն էլ այս վիճակի կ'ենթարկվեն. Այս միջոցին դահիճները խանութներից դրամ էին հաւաքում իրանց աշխատանաց համար. Մարաղայի գաւառում եղեռնագործութիւնք ամենօրեայ երևոյթ են.

* * *

«Դրօշակում» կարդում ենք.—Ամսոյս 18-ին Կուկիում մի քստմնելի անց պատահեց. մի քանի աւազակներ մտնում են մի կնոջ տունը (ամուսինը տանը չէ լինում) և սպանելու գլուխը կտրում. Պօլիցիան ամենայն ջանք գործ է դընում աւազակներին գտնելու.

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Յայտնի է, որ գերմանական կայսր Վիլհէլմ ամենից ծերն է աշխարհիս թագաւորներից. Լրագիրները մատնացոյց են լինում և այն հանգամանքի վերայ, որ նորա մերձաւոր պաշտօնատարներն էլ հասակաւոր են աւելի, քան միւս

խալիչայ համբուրէին կը, գենայ չէին կշտանայ և իրեց կարօտը չէին կռնայ առնի վանքէն. Հմը ինչ կէնիս օր, մէկ հաստայինք ՚սարգաւագմ շատ քօւլուղ կուտար կը խեղճ ընտավորներին. Սաքախտան ժամը պրծան թէ չէ, սարգավաքը իմբուզը առաւ յընկաւ ընտուորների ջանը «դուս, դուս, դուս, դուս կորէք, դուրս... Ասպէս գոռալով գոչալով, բոթելով, բոթբըթելով, ղալմաղալով, փուֆուր քետֆար էնելով, վանքից դուրս կէնէր կը.

«Տիրացու ջան յուղներուդ տակը մեռնիմ, թող մէմ սեղանը համբուրեմ գենայ դուս էրթամ, ախր մենք նոր ինք էկեր.

— Անկարելի է, դուրս կորէք, յիմարներ.

«Հայր սուրբ ջան, մեր տեղը շատ հեռու է, մենք պիտի էրթանք, Աստծու խաթեր թող մէմ կաթուղիկոսի թաղթըն ալ համբուրենք, գենայ էրթանք».

— Տօ, ձեզ ասում եմ կորէք է, վա՛հ, ինչ յիմար և կոպիտ ժողովուրդ է մեր ժողովուրդը. անկիրթներ...».

Ասպէս բռւար ու բռւ բըռար կը մեր սարգաւագը ու խեղճ պառւներուն թեւէն բռնէր, ծունար դրած տեղից քաշէր դուրս ցկէր կէ և բեթուն վանքին դռները կողպէր կը. Արթղ էրթող գալող ընտավորը միար կը դռանը մալամիշ յըլելով տէյմօր ցօրեկվայ պատարագին. մէմալ յիրիկունը դուրս կէնէին, տէյմօր սաքախտան.

Հմի ես քեզ հարցնիմ կը, գաղէթաճի աղայ, խիկ էղնու. խիկ էնելու բան է օր իզի սարգավագները կէնին կը. Ախր խեղճ պառաւը իրեն հաւ ու հաւկիթը ծախիր, իրեն հմար խաչհամբուր է չինիր, չարաթներով ծոմ ու պաս է պահիր, Շորակեալից, Կարսից... տէյմօր Էջմիածին բռիկ յուղներով ոտխ է էկիր օր իրեն լաչակին ծէրը հանգուտած հոգեպահուստ դաշներով մոմ վառէ, խաչ համբուր ցկէ ու իրեն հոգու փրկութեան հմար խնդրուածք էնէ. Հիմի ատ էղնու, օր խեղճ պառաւը չոքիր է Աստուածածնայ յառաջ, չոր քարերի վրա, դուլայ կը, աղօթք կէնէ կը. մեր սարգաւագը անոր աղօթքը կիսատ թողնի կը, ու վանքէն դուս կէնէ ու խեղճին սիրտը կոտրէ կը թէ. «հիմի ժամանակը չէ, դուս կորէք, գնացէք էրկու սհաթ յետև էկէք». Է՛, լաւ կըսիս կը հմա, սարգավագ ամի ջան, տեսնինք յամէն մարդ էլ ժամանակ ունի օր էրկու սհաթ յետև գայ. Ախր անպէսը կայ օր գիւղը տեղ չունի, սեթար չունի, հետ ընկեր ազամարդ չունի. հիմի պիտի համբուրէ, իրեն աղօթքը հիմի պիտի էնէ, իրեն մոմը հիմի պիտի վառէ օր սհաթմ թէզ էրթայ ու յիրիկունը իրանց տունը հասնի. Ջամէ հակառակը ըսինք, հէչ տուն ալ չը պիտի էրթայ, ինչի նեղեցնին կը ընտավորներուն. մեղք չեն.

Ես Գիւմրեցի Ղալայչի Մարգարս խոնարհաբար խնդրեմ կը մեր սրբազան եպիսկոպոսներից օր աստպէս ուխտի օրերը սաքախտնից տէյմօր յիրիկուն վանքի դռները բաց թողնուն, էրկու յերէք հատ ալ խելքը գլուխը վրակացու նշանակին օր մուղաթ կենան. Երբոր յիրիկվայ ժամը պրծան, նոր վանքի դըռները կողպին ու իրենց խցերը քաշվին. թէ չէ, ատ սարկաւագները վանքի խաշխը կէրիր, չոքները հաստցրիր ու իրենց զլաթը քոռ ու քաչալ, խեղճ ու սեֆիլ պառւներուն վրան փորձին կը. ատ ադամարթութեն չէ, ատ չէնք ու չընորք չէ, ատ քաղաքավարութեն չէ.

Գաղէթաճի աղայ, վանքին մէջ անպէս թանկագին ջահեր կային օր, ամենքը աստպէս 10 սարկավագ ամէին, հմա ինչ կէնիս օր անպէս ժանգոտ ու թոզոտ էին օր մատով սարգաւաքներուն անընները ատ թոզոտ ջահերուն վրան գրվէր կը. թէ չին հաւատայ, թող էս սհաթիս ատ սարգավագները մանին վանքը ու իրենց բարի աչքով տեսնին թէ, կաթուղիկոսի աթոռին քիմբէթին գլխուն վէրքան թող կայ.

Ինձի օր միայ, հէչ չէ ատ վենձ ուխտի օրերը անպէս սրբիմ, ու պայծառացնիմ կը շամաններն ու ջահերը, ու մէկ ալ բաները օր տեսնողի բերանը բաց միայ իմ ձեռքս օր իրաւունք յըլլի, վանքի դուռն ալ ընտաւորի առաջը բաց թողնիմ կը, ապարանն ալ, ձեմարանն ալ, սեղանատունն ալ. թող յամէն տեղ մտնին, յէնին, ուրախանան ու էրթան իրենց տնէրը խոր ինոր թարիփ էնին իրենց տեսածները. թող ատ բաները տեսնին օր չըսին թէ իրենց տուածները կերիր են. Ախր ինչի քօւլուղ կուտաք կը խեղճ ուխտաւորներուն. Սարգավագ աղաներ, չէք գիտիր օր ան եղն ու պանիրը օր անուշ կէնիք կը,՞ատ պառւներուն դրկածն է. ատ վանքը, ատ ճեմարանը ու Էջմիածնի բեթուն սարգ ու սուրքը ատ ընտավորների խաչհամբուրներով է չինված. Հիմի ատոնք ձեզի ղոնախ են էկիր. Ջեղնէն հաց չին յուզի, ջուր չին յուզի, միուչ խօսքով խաթրերը չահեցէք ու ճամբայ ցկեցէք օր ատոնց սրտերը համաչայ ս. Լուսաւորչի վանքի հետ կապուած յըլլին օր գենայ եղ ու պանիր զրկեն.

Ընտաւորներից մէկ քանիսը Ղազարապատու յոտէքն էին յիջիր. Շատ փայն ալ միացիր էին դռները, պատերի տակը, չօլի մէջը. Պատերի տակը միալը զարար չունի, թէ օր գիւմրեցի չափխաններուն. Գիշերը տէյմօր լուս անպէս լըբութիւններ ու չէչիտ չէչիտ սալախանութիւններ կէնին կը, խեղճ ընտաւորներին՞ գլուխը օյիններ հանին կը, ատոր անոր չէհերը դողնան կը ու Փախր Փուխարաներուն նա փիլայ տեղը ծեծին ջահթին կը. Գեօլին չորս թարաֆը օղուշաղը փաթթիր նստիր էին, ատ լիրբ չափխանները չիպ չըպլաղ չէնիկը ճեղքելով մտնէին կը գեօլը լողնային կը ու անպէս անամօթ բաներ կէնէին կը ջրի մէջը, օր օղլուշաղները ամօթու թողնէին հէւէնային կը. Իմ ձեռքս օր իշխանութեն յըլլէր-դամչին քաշէի կը ատ չպլղ սալախաններուն անպէս եղալի քեօթակմ կուտայի կը օր մէմալ էղնի հարս ու աղջկայ յառաջ չը չպլղնան ու ատպէս դազպին չուտին. Ա՛խ, ես Աստծոյ կարող զօրութենով թաք էրկու օր խօլերայ դառնայի և ընկնէի գիւմրի, ատ սալախաններուն քօքը անպէս կտրէի կը օր հէչ մէկը չը միար ատ քաղքին մէջը.

Շինգի քեալլայ աքանս հէրիք է. մէկ էրկու պլինձ ալ միաց, ան ալ յուրիշ վախտ.

Ինձի անպէս կերևնայ կը օր իմ զանիաթը ատ վանքին մէջ լաւ բանի կը. Մէ մենծ զլխմ չաքեար օր փէշքաշ տանիմ մենծ սրբազանին, աճապ ինձի վանքի հմար ղալայչի բունէ կը. Վանքը վարժապետ ունի, դիխատուր ունի, հաց թուխ ունի, յամէն բանն ալ ունի, մէնակ ղալայչի չունի. Պարծենալք չըլլի, ինձնէն լաւ ղալայչի չին կռնայ գտնի, ջահերն ալ, շամաններն ալ, վանքի պըղնձներն ալ իրենց յուզածին պէս թամուղ թամուզ ղալայիմ սլլլացնիմ տեղը դնիմ.

Հրամանոցդ ամակտար

Ղալայչի Մարգար.

թագաւորների պաշտօնեաները։— Բայց Վիլհէլմ կայսեր պաշտօնեաներից ոչ մէկը նորա հասակը չունի։ Ամենից ծերունին սոցա մէջ օբէրհոֆ մարշալ կոմս Պիւկլէրն է, որ 87 տարեկան է, յոյժ առողջակազմ և ամենայն աչխուժութեամբ կատարում է իւր պաշտօնը։ Ֆելդմարշալ կոմս Մոլտկէն 84 տարեկան է, և այս հասակը չէ արգելում նորան ղեկավարելու Պրուսիոյ զինուորական կառավարութիւնը։ Գլխաւոր սենեկապան կոմս Ռեդէրն 80 ամեայ։ կոմս Շլէյնից արքունեաց նախարարն, որ վարում է այս պաշտօնը կայսեր բոլոր իշխանութեան ժամանակ, 77 տարեկան է։ Կայսերական թատրոնների գլխաւոր կառավարիչ և կայսեր անձնական բժիշկ ֆօն-Լաուէրը արդէն 70-ի մօտ է. իսկ իշխան Բիսմարկն ու կայսեր աջակից— գեներալ կոմս Հոլցը առաջիկայ տարուան սկզբին կը հասնին այդ հասակին, Ծերութեան հասակն ունին և այլ պաշտօնատարք մեծ մասամբ։ Բացառութիւն կազմում են կոմս Լէնտորֆն ու իշխան Ռաձեվիլը, որոնց առաջին 55 իսկ երկրորդը 51 տարեկան են։ Իշխան Ռաձեվիլը նշանաւոր է նրանով, որ յանձնեց վերջին պատասխանը ֆրանսիական դեսպան Բէնեդետտիին 1870 թուականի յուլիսի յիշատակաց արժանի օրը։ Կայսեր կառապանը, տան ծառաները և այլ ծառայողներ են ծերունի զինուորներ, որոց մեծ մասը 70-ից անց մարդիկ են։ Սոցանից շատերն այնպիսի դէպքերի վկաներ են, որ կարող էին գրել շատ աւելի հետաքրքրական յիշատակարաններ քան որ և է նախարար։

* * *

Մօտիկ ժամանակ Աւստրալիայում գտել են արծաթի հարուստ հանքեր, որոնց տարածութիւնն է 60 անգլիական մղոն երկայնութեամբ և 30 մղոն լայնութեամբ. Մինչև ցայժմ գտնված են են 60 ջիղեր, որոնք մեծ քանակութեամբ արծաթ են բովանդակում. Սոտրին չերտերում այնքան շատ է արծաթ, որ իւրաքանչիւր տոննում 10,000 ունցի զուտ արծաթ բովանդակում։ Հմուտ և գործին տեղեակ մարդոց վկայութեամբ սպասում են մեծ և չեղած արդիւնք։ Կազմվեցաւ նոր ամբողջ քաղաք Սիլվէրտօուն, որ հեռու գտանվում է 300 մղոն Ադելայիդայից և 600 մղոն Սիդնէյից։ Արդէն երկու վերջին քաղաքներից էլ մինչև Սիլվէր-տօուն չինվում են երկաթուղիք և հազարաւոր մարդիկ, շահ գտնելու համար, գնում են դէպի Սելվէրտօուն։

* * *

Բերլինից օտար լրագիրներին հաղորդում են, որ գերմանական կայսրուհին շնորհաւորական հեռագիր է ուղարկել Մովսէս Մօնտէֆիօրէին ծննդեան օրն, երբ վերջինին լրացաւ 100-երորդ տարին։

* * *

Լսում ենք, որ Ա. Սինօդը շուտով շրջաբերականներ է հանելու կաթողիկոսական ընտրութեան մասին և նշանակած է ընտրութեան օրեր 19—21 ապրիլ 1885 ամի։

Խմբագիր Պ. ՍԻՄԷՕՆԵԱՆՑ.
Հրատարակիչ Հ. ԷՆՖԻԱՃԵԱՆՑ.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.

ՅԱՅՏՆԻ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ

ՍԷՖԵԱՏԻ (Կապիտան Պետրոս Մաղաթեանց) ԵՐԿԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆԸ ընտիր թղթի վերայ մաքուր տպուած I, II և III մասերը միասին լոյս տեսաւ և արդէն վաճառվում է Բագվում իմ սեպհական տպարանում և Թիֆլիզի գրավաճառանոցներում. գինն է 1 ռ. 20 կ.։

Ցանկացողները կարող են դիմել հետեւալ հասցէով.— Въ Баку въ Типографіи Александра Гасабова.

6—30

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿԷ և ՇՈՒՏ ԼՈՅՍ ԿԸ ՏԵՍՆԻ

Զ. Գրիգորեանի «Կովկասեան» գրավաճառանոցի հրատարակութեամբ.

Ս. Պալասանեանի

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Հայոց լեզուի (գրաբառ). մասն առաջին. երրորդ տիպ։ Մի և նոյն հեղինակի աշխատասիրութիւններից լոյս են տեսած և աշխարհաբար քերականութիւն.

Մասն առաջին գինն է	25	կոպէկ.
Մասն երկրորդ »	40	»
Մասն երրորդ »	20	»

(10—1)

Պատիւ ունիմ հաւսցանելու պատուելի հասարակութեան գիտութեանը, որ եկել է Վինտէրի միակ երևելի թանգարանը (մուզէյ), որ Եւրոպայի ամեն մայրաքաղաքներում հանդէս է եկած, ինչպիսի են Ս. Պետերբուրգ, Մօսկվայ, Փարիզ, Վիէննայ և Բերլին։

Թանգարանի բացման մասին մանրամասնութիւնք յայտնվեն առանձին աֆիշաներով։

Թանգարանը տեղաւորվում է Գոլովինսկի պրոսպէկտի վերայ պ. Միրզոյեվի տեղում։

Վ. ՎԻՆՏԷՐ.

3—5

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

«Աղբիւր» ամսագրի հրատարակութեան № 2 պատկերազարդ գիրքը

ԱՒԻՆԱՐԻՈՒՍ

«ՀՍԿԱՅ ՄՐՋԻՒՆ»

(Հունձ, ջրհեղեղ, Հսկայ-Մրջիւնըն ու աւազակ ոռնակը, Արշաւանք, Երկու զօրավար, Կովային թագաւորութեան մէջ, մրջիւններին ազգային ժողովը, կովանոցի աւերումը։) Գինը 40 կոպէկ է։ փոստի ծախսով 50 կ.։ Ծախվում է Բ. Շահվերդեանի լրագրական գործակալութեան մէջ, ուր և պահեստը գտանվում է։ Հասցէն.— Тифлисъ. Газетное агент. Б. Шавердова.

ОБЪ ИЗДАНІИ ВЪ 1885 ГОДУ ЖУРНАЛА

„ЮРИДИЧЕСКОЕ ОБОЗРѢНІЕ".

(ГОДЪ ПЯТЫЙ).

Журналъ, какъ и прежде, будетъ выходить по четвергамъ, въ размѣрѣ отъ 1 до 2 печатныхъ листовъ, по слѣдующей программѣ:

I. Статьи по всѣмъ вопросамъ, вытекающимъ изъ теоріи права и судопроизводства.—II. Перечень, изложеніе и обсужденіе важнѣйшихъ распоряженій и узаконеній правительства.—III. Судебная хроника: а) отчеты о засѣданіяхъ въ судахъ, преимущественно Кавказскаго края, и б) особенно интересныя рѣшенія Кавказскихъ гражданскихъ судовъ по вопросамъ права и судопроизводства, вызваннымъ мѣстными особенностями края.—IV. Корреспонденціи юридическаго содержанія.—V. Краткіе отчеты о новыхъ книгахъ юридическаго содержанія (Обзоръ юридической печати и библіографія).—VI. Смѣсь (разныя извѣстія.) случаи изъ судебной жизни и практики.—VII. Тезисы и текстуальное изложеніе кассаціонныхъ рѣшеній: а) департаментовъ сената и б) Тифлисской судебной палаты.—VIII. Извлеченіе изъ приказовъ о важнѣйшихъ назначеніяхъ по вѣдомству Юстиціи.—IX. Судебный указатель. Резолюціи Тифлисской судебной палаты по дѣламъ апелляціоннымъ и кассаціоннымъ.—X. Объявленія—казенныя и частныя.

Выполнивъ, по возможности, свои прошлогоднія обѣщанія предъ читателями, редакція «Юрид. Оборз.» постарается придать своему журналу въ будущемъ году еще бо̀льшій интересъ, при содѣйствіи многихъ прежнихъ и нѣкоторыхъ новыхъ сотрудниковъ.

Кромѣ статей общаго юридическаго характера по вопросамъ гражданскаго и уголовнаго права, межевымъ, нотаріальнымъ, судебно военныхъ и пр., а также о внутренней жизни кавказскихъ судовъ и о вопросахъ дня,—въ 1885 г. будутъ помѣщены: грузинскіе законы царя Вахтанга, съ необходимыми предисловіемъ и примѣчаніями, и продолженіе изслѣдованія законовъ: армянскихъ — по Мхитару Гошу, еврейскихъ—по Маймониду, мусульманскихъ, собственно Кавказскихъ народностей; ихъ адаты и пр.

УСЛОВІЯ ПОДПИСКИ:

Редакція и Администрація журнала (для пріема подписки, объявленій и разничной продажи)—Тифлисъ, Сололакская ул., д. кн. Меликова.—подписная цѣна на журналъ, съ доставкою и пересылкою: на годъ—10 р., на 6 мѣс.—6 руб., на 3 мѣс.—3 р 20 к. на 1 мѣс. —1 р. 25 к.—Разсрочка въ платежѣ денегъ допускается—для годовыхъ подписчиковъ: при подпискѣ 4 р., въ мартѣ и апрѣлѣ по 3 р., и для полугодовыхъ: при подпискѣ 3 р., и черезъ два мѣсяца еще 3 р. Для гг. студентовъ—годовая плата 8 р; полугодовая 5 р. Желающіе пріобрѣсти журналъ за прежніе годы, уплачиваютъ за 1881 г.—8 р. 20 к. и за всѣ послѣдующіе по 10 руб. за годовой экземпляръ. ПРи перемѣнм адреса вносятъ 40 к. За объявленія, казенныя и частныя—строка петита 10 коп., $^{1}/_{2}$ страницы 3 р. 25 к., цѣлая стран. 6 руб. 50 коп.

При доставленіи въ редакцію „Юридическаго Обозрѣнія" двухъ экземпляровъ юридическаго сочиненія, о немъ будетъ отчетъ и сдѣлана публикація.

Подписчики «Юрид. Об.» имѣютъ право на полученіе, чрезъ редакцію, свѣдѣній о положеніи ихъ дѣлъ въ Тиф. судеб. учрежд.—въ текстѣ журнала безвозмездно, а письменныя и телеграфныя—по соглашенію съ ред. журнала.

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿԻՑ ԴՈՒՐՍ ԵԿԱՒ

ՀԱՅԿՈՒՆՈՒ

„ՐԱՖՖԻԻ ԿԱՅԾԵՐԸ"

վերնագրով մատենախօսութիւնը։ Հրատարակութիւն Սէյեադ Ամիրեանցի։ գինն է 80 կոպ. Ծախվում է Թիֆլիսում կենդրոնական և կովկասեան գրավաճառանոցներում; «Մեղուի» խմբագրատանը և Շահվերդեանի պավիլիօնում։ Բագուում Շիրաջեանցի խանութում և Հրատարակչի մօտ հետեւեալ հասցէով.— Баку. Сеяду Михайловичу Амирянцу. Գ ո ւ մ ա ր ո վ գնողներին Մ Ե Ծ զիջում կը լինի։

(20—9)

ԹԻՖԼԻՍԻ ԲՈԼՈՐ ԳՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐԻ ՄՕՏ ԾԱԽՎՈՒՄ Է

Ա ւ ե տ ի ք Տ է ր-Յ ա կ ո վ բ ե ա ն ց ի

„ՀԱՅՐԵՆԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ"

Զ Ե Ռ Ն Ա Ր Կ Ը.— Գ Ի Ն Ն Է 60 Կ Օ Պ Է Կ։

Նկատող. կովկասի նահանգների մեծութիւն ցոյց տուող թուերի մօտ գրած մ ղ ո ն բառը պէտք է կարդալ վէրստ։

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Նիւթական միջոցներից զուրկ հեղինակները կամ աշխատասիրողները խպառ պիտի հրաժարուէին գրիչ ձեռք առնելուց, եթէ իւրեանց յոյսը դրած չը լինէին առատասիրտ բարերարների օժանդակութեան վերայ, որոնց ձեռնտուութեամբ շատերը յաջողած են լոյս աշխարհ հանել իւրեանց մտաց ծնունդը. ապացոյց են մեր հայոց գրադարանների մէջ գտնուած հին և նոր հրատարակեալ գրեանց շատերի ճակատը գրոշմուած բարերարների անունները։

Ես էլ երեք անգամ բաղդն ունեցել եմ իմ աշխատասիրածների հրատարակութեամբ և այս չորրորդ անգամ նոյն վստահութեամբ կրկին դիմում եմ այն ամեն բարեմիտ անձանց օժանդակութեան, որք գիտեն յարգել և գնահատել մեր եկեղեցւոյ և ազգի Բարերար հանդիսացող երջանկայիշատակ Գէորգ Դ. կաթողիկոսի շահաւէտ ԳՈՐԾԵՐԸ. և գուցէ լաւութեան փարագուրի տակ մնան եթէ բարերար ձեռներ չօժանդակեն ինձ ի լոյս հանելու նորա գործողութեանց ընդարձակ նկարագիրը, որ արդէն պատրաստ է տպագրութեան։

Այս աշխատութիւնս բաղկանում է երկու ստուար մասերից. Ա. մասն բովանդակում է իւր մէջ հանգուցեալ Հայրապետի յօրէ ծննդեան մինչ ցմահ այն ամեն գործերն մանրամասնաբար, որք հաստատուած են Կ. Պօլսոյ Պատրիարքարանի, Ս. Էջմիածնի Սինօդի ու Վեհարանի դիւանատանց պատշաճ եալ գրութեանց պատճէններով և նոյն ինքն հանգուցեալ Հայրապետի օրագրական թերթով կազմեալ օրացոյցների (1848—82) յիշատակարաններով, զորս ի ձեռին եմ ունեցել։ Իսկ Ա. մասի մէջ պատմուած իրողութեանց վերաբերեալ հաստատական գրութեանց պատճէնների բովանդակութիւնքը գրուած են Բ. մասի մէջ իբրև ծանօթութիւն, որք են. զանազան նամակներ, հրովարտակներ, կոնդակներ, հեռագրեր, ծրագրեր, կանոնագրեր, հրահանգներ, տեղեկագրեր և այլ հետաքրքիր գրութիւններ։

Ուստի դիմում եմ ազգային օժանդակութեան, բաժանորդագրութիւնը որոշելով երեք կարգ.

Ա. 10 ռուբ. վճարող, որ կ'ստանայ 8 օրին. հաշուելով մի օրինակն 1 ռուբ. 25 կոպ.

Բ. 6 ռուբ. վճարող, որ կ'ստանայ 4 օրին. հաշուելով մի օրինակն 1 ռուբ. 50 կոպ.

Գ. 2 ռուբ. վճարող, որ կ'ստանայ 1 օրին. հաշուելով մի օրինակն 2 ռուբ.

Գիրքն գինի տպագրութեան կ'արժէ 2 ր. Բաժանորդաց անուններն կը տպուին գրքի վերջումն։

Երբ բաղդ ունենամ տպագրութեան ծախսը ծածկելու կիսաչափ բաժանորդագին ստանալ, կը յանձնեմ տպագրութեան, գիրքը կը զարդարուի հետեւեալ պատկերներով՝ կենդանատիպ և մեռելատիպ պատկեր հանգուցեալ Հայրապետի, Ս. Էջմիածնի, Գ. Ճեմարանի, Նէջարանի, Բիւրականի ամարանոցի, և Օշականի Ս. Մեսրովբ եկեղեցւոյ պատկերներ։ Իսկ եթէ դժուարանամ որոշեալ քանակութեամբ բաժանորդներ ձեռք բերել, կը խոստանամ վերադարձնել վճարողներին իւրեանց վճարած դրամներն։

1884 ամի։

Իմ հասցէն. Въ Вагаршапатъ САРКИСЪ ГНУНИ. Վաղարշապատ Ս. Գնունի.

ДОЗВОЛЕННО ЦЕНЗУРОЮ ТИФЛИСЪ, 27-го Октября 1884 г. Типограф. М. Рот. и К-о. На Гол. проспектѣ Домъ № 41. Տպարան Մ. Ռօտինեանց և ընկ.